Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија" бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10, 51/11 и „Службен весник на Република Северна Македонија" 96/19 и 110/19), како и врз основа на член 50 став 6 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Северна Македонија" бр. 161/2019) министерот за образование и наука донесе скратена наставна програма по наставниот предмет *македонски јазик* за V одделение на деветгодишното основно образование за учебната 2020/21 година.

СКРАТЕНА НАСТАВНА ПРОГРАМА

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Македонски јазик

V Одделение

Август, 2020 година

ДЕВЕТГОДИШНО

ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Вовед

Скратената наставна програма по наставниот предмет *македонски јазик се* базира на целите/очекуваните резултати предвидени со наставната програма за наставиот предмет што редовно се реализира согласно утврдениот наставен план.

Скратенета програма се однесува за учебната 2020/2021 година и во неа се утврдуваат определени подрачја и наставни единици што треба да се реализираат за 159 наставни денови, при што се запазува предвидениот неделен фонд на часови утврден во редовната програма, 5 часа неделно, односно вкупно 159 часа.

Наставникот при планирањето и реализацијата на наставните единици од скратената програма се води од целите/очекуваните резултати, определените поими, методите и активностите утврдени во редовната наставна програма.

2. Преглед на програмски подрачја и наставни единици

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: ЈАЗИК (62 ЧАС)
НАСТАВНИ ЕДИНИЦИ: 1. Јазикот како средство за општење 2. Јазикот како систем на знаци 3. Сигнали и симболи како средства за општење 4. Класификација на знаци според спесификите 5. Вежби - воочување разлики помеѓу јазичниот знак, сликата како знак и сигналите. 6. Утврдување

ГРАМАТИКА

7. Согласки по звучност- изговарање
8. Согласки по звучност–разликување
9. Вежби – изговарање согласки во парови по звучност
10. Вежби – дискриминација на гласовите (б - п; в - ф; ѓ - ќ; з – с; ѕ - ц; џ - ч);
11. Збирни именки во текст
12. Збирни именки во говор
13. Разликување збирни именки од другите видови именки
14. Вежби - разликување збирни именки од другите видови именки
15. Присвојни придавки
16. Вежби - усвојување поим за присвојни придавки.
17. Бројни именки
18. Вежби - усвојување поим за бројни придавки
19. Присвојни и бројни придавки во текст
20. Вежби– разликување присвојни и бројни придавки во текст
21. Показни заменки
22. Лични и показни заменки
23. Вежби– разликување лични и показни заменки.
24. Глаголи и глаголското време
25. Сегашно време
26. Минато време
27. Идно време
28. Вежби - определување глаголско време
29. Менување глаголска форма по време, лице и број
30. Вежби– правилна употреба на глаголското време во говорот (во писмена и усна форма)
31. Вежби– разликување форми на глаголите
32. Видови реченици според состав
33. Проста реченица

34. Проста реченица со подмет и прирок
35. Проста реченица со подмет, прирок и неопходни реченични членови -прилошки определби
36. Вежби - составување реченици со подмет, прирок и неопходни реченични членови (прилошки определби, без дефинирање на неопходните реченични членови)
37. Разликување проста реченица од друга реченица -сложена во текст
38. Сложена реченица - препознавање
39. Сложена реченица– составување
40. Вежби - препознавање сложени реченици
41. Вежби - составување сложени реченици
42. Утврдување на знаењата

Зборови:
43. Хомоними -зборови со иста форма, а со различно значење
44. Деминутиви -зборови што означуваат нешто намалено
45. Аугментативи - зборови што означуваат нешто зголемено
46. Вежби-правилна примена на хомонимите, деминутивите и аугментативите во говорот (без усвојување на назив)
47. Директен - непосреден говор
48. Активности за усвојување поим за директен говор
49. Индиректен - посреден говор
50. Активности за усвојување поим за индиректен говор
51.Трансформација на индиректниот во директен говор и обратно
52. Прераскажување со помош на индиректен говор
53. Повторување - Граматика
54. Утврдување на знаењата - Граматика

ПРАВОПИС

55. Употреба на голема буква
56. Пишување на народи и припадници на народи
57. Вежби - употреба на голема буква за пишување народи и припадници на народи
58. Пишување на празници чие име е напишано со број
59. Скратеници
60. Пишување на скратеници -пример: Р.М; ООУ; ТВ; МАНУ; итн.
61. Вежби - употреба наголема буква иупотреба наскратеници
62. Утврдување на знаењата за употреба на голема буква и употреба на скратеници

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ – ЧИТАЊЕ, ЛИТЕРАТУРА И ЛЕКТИРА(57 ЧАСА)

ЧИТАЊЕ

1. Читање уметнички текстови
2. Техники на изразно читање текстови со уметничка содржина
3. Читање текст со определена насока и темпо на читање
4. Квалитетно читање на слушнати записи
5. Вежби – усовршување на техниката на изразно читање
6. Читање текст по улоги
7. Драмско читање
8. Вежби – драмско читање на улогите
9. Изведување драмска игра
10. Вежби – организирање драмска игра во училница

ЛИТЕРАТУРА

(а)ПРОЗА

11. Расказ – поим
12. Расказ - анализа
13. Вежби - усвојување поим за расказ
14. Бајка
15. Басна - поим
16. Басна - анализа
17. Вежби – усвојувањепоим за басна
18. Детски роман - поим
19. Детски роман - анализа
20. Вежби – усвојувањепоим за детскироман
21. Говор на писател
22. Говор на ликови
23. Вежби- разликувањеговор написател одговорна - ликови
24. Читање текст со определена насока
25. Читање текст без теоретско именување на тема
26. Вежби - усвојување поим тема
27. Вежби – усвојувањепоимидеја
28. Должина на текст на зададен наслов
29. Повторување-Проза
30. Утврдување на знаењата - Проза

(б)ПОЕЗИЈА

31. Епска и лирска песна - поим
32. Епска и лирска песна - рецитирање

33. Епска песна-поим
34. Епска песна-анализа
35. Вежби - анализа на епска песна со откривање на поетска слика, рима
36. Лирска песна -поим
37. Лирска песна – анализа
38. Вежби– анализаналирскапеснасооткривањепоетскаслика, рима
39. Патриотска песна- поим
40. Патриотска песна– анализа
41. Вежби- анализанапатриотскапесна
42. Вежби– анализанапатриотскапеснапопланнатекст
43. Хумористична песна - поим
44. Хумористична песна – анализа
45. Вежби – анализанахумористичнапеснапопланнатекст
46. Поетска слика опишување, рима -без дефинирање
47. Вежби - анализа на лирска песна со откривање на поетска слика, рима
Напомена: користи соодветни современи техники за читање и пишување
48. Повторување - Поезија
49. Утврдување на знаењата- Поезија

ЛЕКТИРА

50. Читање самостојно наслови на дела од македонската и светската литература
51. Читање текстови надвор од предвидените наставни содржини
52. Вежби - мотивацијазачитањенатекстовинадвородпредвидените наставнисодржини
53. Лектири- вкупно две по сопствен избор од предвидените лектирни изданија, во 4 наставни часа
54. Говор за ликови и настани во текст
55. Локализација на настани по време и простор
56. Вежби - локализација на настаните во време и простор
57. Запознавање со основните биографски податоци на авторите на лектирните дела

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ – ИЗРАЗУВАЊЕ И ТВОРЕЊЕ(25 ЧАСА)
НАСТАВНИ ЕДИНИЦИ: УСНО ИЗРАЗУВАЊЕ 1. Прераскажувањенастанслушнатоддруголице 2. Вежби – самостојно прераскажување настан слушнат од друго лице 3. Прераскажување текст со уметничка и научно-популарна содржина 4. Вежби-прераскажување обработени текстови со уметничка и научно-популарна содржина 5. Прераскажување опширно анализиран текст 6. Вежби - самостојно опширно прераскажување обработен текст 7. Разлика меѓу раскажување и прераскажување 8. Раскажување за настан и сопствено доживување 9. Вежби - самостојно раскажување настан и сопствено доживување 10. Раскажување по дадени тематски зборови 11. Самостојно опишување: предмет; слика; лик 12. Вежби - самостојно опишување предмет, лик и слика 13. Препишување на избран дел од анализиран текст 14. Самостојно прераскажување текст 15. Вежби - самостојно раскажување настан и сопствено доживување 16. Самостојно прераскажување текст со уметничка и научно-популарна содржина 17. Составување текст по аналогија 18. Вежби - составување текст по аналогија 19. Самостојно пишување: предмет; слика; лик 20. Вежби - самостојно опишување предмет, лик и слика 21. Известување за настан

22. Вежби - писмено известување
23. Пишување писмо до непознато другарче

ПИСМЕН СОСТАВ/ТЕКСТ

24. Писмен состав – текст
25. Креативни техники за пишување

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ – МЕДИУМСКА КУЛТУРА(15 ЧАСА)

НАСТАВНИ ЕДИНИЦИ:

1. Филм– редослед на настани
2. Театарскапретстава- редослед на настани
3. Вежби –утврдувањеназнаењатазанастанивофилм и вотеатарскапретстава
4. Филм - лик; декор; сценографија; костимографија; музичкаилустрација
5. Театарскапретстава- лик; декор; сценографија; костимографија; музичкаилустрација
6. Вежби – заутврдувањеназнаењатазадекор вофилм и вотеатарскапретстава
7. Музикатавофилмот
8. Музикатавотеатарскипретстави
9. Вежби – музикавофилм
10. Вежби – музикавотеатрскапретстава
11. Гледањетеатарскапретставаилифилмпоизбор
12. Библиотека

13. Земањекниги, весници и списанија
14. Вежби - земањекниги, списанијаодбиблиотека
15. Повторување и утврдувањена знаењата

3. **Дидактичкипрепораки**

Појдовна основа за реализација на скратената наставна програма по наставниот предмет *македонски јазик е* редовната наставна програма (конкретнитецели, поими, предложените активностии методи). Ефикасната реализација на наставните единици во оваа наставна програма, особено за формирањето на поимите од страна на учениците, многу зависи од примената на интегрираниот приод.Тоа значи содржината на скратената наставна програма по предметот македонски јазик овозможува интегрирано планирање со наставата по предметите: математика, ликовно образование, музичко образование, англиски јазик, општество, природни науки и техника. Во интегрираното планирање по одделни подрачја можат да се вклучат и содржини од овие предмети. При планирањето на наставните единици во коишто неможе да се направи прецизна поделба, планирањето на наставата по македонски јазик треба да биде во координација со наставниот план и редовната наставна програмата за овој предмет и да ги опфаќа програмските содржини на сите образовно-воспитни подрачја (Јазик, Читање, литература и лектира, Изразување и творење и Медиумска култура). Во скратената наставна програма одредувањето на бројот на часовите за програмските подрачја треба да се води од специфичностите на условите за изведување на оваа настава во училиштето каде што работи наставникот. Во планирањето на наставните единици треба да се уважува различното тежинско ниво на истите во рамките на програмата што се извлекува од поставеноста на целите.

Појдовна основа при планирањето се целите и разработката на наставните единици, потребниот временски рок за реализација на истите, како и нивото на постигањата на поставените цели. Од тие причини некои наставни единици ја наметнуваат потребата за реализација на подолг временски период, се со цел постигање на поставените цели.

Препораки за користење на годишниот фонд на часови- 159 часа годишно; 5 часа неделно. По наставни подрачја се предлага: Јазик – 62 часа; Читање, литература и лектира – 57 часа; Изразување и творење – 25 часа; Медиумска култура - 15 часа.

Се препорачува определени наставни единици во зависност од наведените цели, да се работат во повеќе часови со примена на соодветни вежби. Останува наставникот, во зависност од материјално - техничката подршка со која располага како и од можностите и

способностите на учениците, сам да ја определи временскта рамка на реализација на одделни наставни содржини, во согласност со предвидениот временски период.

4. Нормативзанаставенкадар

Скратената наставна програма ја реализира наставник согласно нормативот за наставен кадар даден во редовната настава програма

Скратената наставна програма по наставниот предмет македонски јазик за петто одделение на деветгодишното основно образование ја утврди

Арх. Бр. 12-8424/201
16.09.2020

Министер за образование и наука
Мила Царовска